

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії України і методики викладання історії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор _____

“ ____ ” _____ 20 ____ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ (ОЗНАЙОМЛЮЮЧА)

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Історія)»
Спеціальність 014 (за предметними спеціальностями)
Спеціалізація 014.03 Історія та громадянська освіта
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Розробник:

кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України і методики викладання історії Факультету історії, політології і міжнародних відносин
Королько Андрій Зіновійович

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії України і методики викладання історії,

Протокол № 1 від “26” серпня 2024 р.

Завідувач кафедри історії України
і методики викладання історії

(підпис)

(Райківський І.Я.)
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

- 1. Вступ**
- 2. Мета і завдання практики**
- 3. Зміст практики**
 - 3.1. Індивідуальні завдання**
 - 3.2. Заняття та екскурсії під час практики**
 - 3.3. Джерела**
 - 3.4. Методичні рекомендації**
- 4. Форми і методи контролю**
- 5. Вимоги до оформлення звітної документації**
- 6. Підведення підсумків практики. Критерії оцінювання студента-практиканта**
- 7. Матеріальне забезпечення**
- 8. Методичне забезпечення практики**

1. ВСТУП

Навчальна практика в закладах освіти (ознайомлююча)

Сучасний етап розвитку системи освіти характеризується пошуком нових форм і методів професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів історії та суспільствознавчих предметів. Важливе місце серед них посідає навчальна практика в закладах освіти (ознайомлююча).

Предметом проходження практики є процес отримання студентами професійного досвіду шляхом безпосереднього ознайомлення з педагогічними, методичними та організаційними складовими роботи закладів освіти. Практика дає можливість студентам ознайомитися з реальними умовами педагогічної діяльності та превентивно розвинути необхідні навички для майбутньої професії вчителя і класного керівника.

Особливістю навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) є те, що саме у її процесі відбувається найбільш інтенсивне ознайомлення з усіма аспектами майбутньої роботи, проявляється критичне та осмислене ставлення до дисциплін, що вивчаються, включаються механізми педагогічної рефлексії, формуються основи професійної самооцінки. Тобто важливою складовою частиною професійної підготовки майбутніх учителів історії і громадянської освіти є навчальна практика в закладах освіти (ознайомлююча), передбачена навчальними планами Факультету історії, політології і міжнародних відносин на I курсі з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 014 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)» спеціалізації 014.03 Історія та громадянська освіта.

Умовою успішного проходження навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) є оволодіння студентом змістом фундаментальних історичних дисциплін, методикою навчання історії. Під час навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) у студентів виробляються загальні навички педагогічної праці, формуються елементарні методичні уміння та компетентності. Студенти вчать спостерігати й аналізувати уроки історії, творчо використовувати досвід кращих учителів. Навчальна практика в закладах освіти (ознайомлююча) створює сприятливі умови для подальшого розвитку, закріплення і удосконалення педагогічних вмінь, сформованих на початковому етапі навчання у закладі вищої освіти.

Програма навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) студентів I курсу Факультету історії, політології і міжнародних відносин з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 014 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)» спеціалізації 014.03 Історія та громадянська освіта розроблена відповідно до Закону України «Про вищу освіту», до «Положення про організацію та проведення практики у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (введений наказом ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника від 28 квітня 2023 р. № 246), «Стратегії розвитку Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника на 2020–2027 рр.», навчального плану спеціальності й кваліфікаційній характеристиці, освітній програмі, інструкції з охорони праці та навколишнього середовища, Наскрізної програми практики з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 014 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)» спеціалізації 014.03 Історія Факультету історії, політології і міжнародних відносин. Вона враховує знання, отримані студентами з курсу «Вступ до спеціальності», ін. Програма враховує практичні побажання стейкхолдерів (директорів закладів загальної середньої освіти, вчителів-методистів), висловлені під час методичних нарад на останньому етапі практики, на якому аналізуються і оцінюються результати навчальної

практики в закладах освіти (ознайомлюючої) студентів спеціальності 014 Середня освіта (Історія та громадянська освіта), а також їх рекомендації на засіданнях кафедри. Під час навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) студентів з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 014 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)» спеціалізації 014.03 Історія та громадянська освіта виробляються навички педагогічної праці, удосконалюються сформовані елементарні методичні уміння. Від організації практики, від ставлення самих студентів до цього виду діяльності, багато в чому залежить результативність і готовність до професії вчителя.

Навчальна практика в закладах освіти (ознайомлююча) є органічною складовою підготовки студентів з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 014 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)» спеціалізації 014.03 Історія та громадянська освіта. Згідно навчальним планам вона проводиться за планом:

Назва практики	Напрямок спеціальності	Курс	Семестр	Кількість тижнів	Кількість годин		Форма контролю
					всього	ЄКТС	
Навчальна практика в закладах освіти (ознайомлююча)	ОР «Бакалавр» 014 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)	перший	перший	4 тижні	180	6,0	залік

Навчальна практика в закладах освіти (ознайомлююча) складається з трьох етапів (4 тижні):

I етап – підготовчий. Використовуючи зібрану інформацію кафедра готує матеріали до наказу про проходження студентами практики з їх розподілом по місцях практики та призначення керівника практики. Розподіл студентів по базах практики оформляється наказом ректора. Перед початком практики проводиться настановча конференція, під час якої визначається мета, завдання практики; з'ясовується місце проведення практики та визначається документація, яка повинна бути надана студентом по закінченні практики.

II етап – загальне знайомство із базами практики; знайомство з роботою вчителів в умовах конкретного навчального закладу.

III етап – підсумковий. Включає підготовку звіту, його захист і підсумкове оцінювання результатів практики. Підсумки практики обговорюють на підсумковій конференції студентів-практикантів.

Згідно з **УГОДОЮ** про співпрацю між Департаментом освіти та науки Івано-Франківської міської ради та Прикарпатським національним університетом імені Василя Стефаника №81 с/21 від 18 вересня 2021 р., а також **Угодою** про співпрацю між Департаментом освіти, науки та молодіжної політики Івано-Франківської обласної державної адміністрації та Прикарпатським національним університетом імені Василя Стефаника №67с/21 від 23 червня 2021 р. базами навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) є заклади загальної середньої освіти м. Івано-Франківська і області, які забезпечені висококваліфікованими кадрами (вчителі вищої категорії, вчителі-методисти) і відповідають вимогам програми практики ОР «Бакалавр» з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 014 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)» спеціалізації 014.03 Історія та громадянська освіта.

Основними базами практики для студентів денної форми навчання є Ліцей № 11 Івано-Франківської міської ради та Івано-Франківський приватний ліцей «Католицький ліцей святого Василя Великого» Івано-Франківської області.

Студенти-заочники проходять практику за місцем проживання, у іншому випадку базами практики є заклади позашкільної освіти м. Івано-Франківська.

В окремих випадках здобувачі вищої освіти денної форми навчання можуть проходити практику за місцем проживання, праці чи навчання. Зокрема, у випадку праці за спеціальністю або майбутнього працевлаштування студента. Визначення баз практики, розробку та укладання угод із підприємствами, організаціями, установами всіх форм власності здійснює відділ практики Університету. Тривалість дії угоди узгоджується договірними сторонами. При отриманні подвійної освіти всі види практик перезараховуються. Студенти можуть проходити практику за межами України відповідно до індивідуального графіку і укладених угод з установами, організаціями та підприємствами інших країн. Відповідальність за якісне формування груп покладається на деканів факультетів, директорів навчально-наукових інститутів, завідувачів кафедр / циклових комісій тощо.

Керівництво практикою

Організаційно-фінансове керівництво координується завідувачем відділу практики Університету. Безпосереднє навчально-методичне керівництво та виконання програми практики забезпечують керівники практики від структурних підрозділів Університету. До керівництва практикою залучаються викладачі, які мають досвід практичної роботи за фахом. Продовження (зміна періоду проведення) практики регламентується розпорядженням факультету. Структурний підрозділ подає відділу практики в електронному варіанті службове подання для підготовки наказу про проведення практики.

Безпосереднє навчально-методичне керівництво і виконання програми практики забезпечують кафедра історії України і методики викладання історії Факультету історії, політології і міжнародних відносин, циклові комісії разом з керівниками від баз практики. До керівництва практикою студентів від підрозділів залучаються досвідчені викладачі кафедри, а також декан та його заступники.

Організаційними заходами, що забезпечують підготовку та порядок проведення практики, є: – розробка навчально-методичних матеріалів; – визначення баз практики; – призначення керівників практики; – укладання угоди на проведення практики; – направлення студентів на бази практики; – складання тематики індивідуальних завдань на практику за погодженням з базою практики; – повідомлення про прибуття студента на практику; – підготовка форм звітної документації за результатами проведення практики.

Наказом керівника закладу вищої освіти про проведення практики студентів визначається: – місце та терміни проведення практики; – склад студентських груп; – відповідальний керівник за організацію практики та оформлення підсумкового звіту за її результатами; – посадова особа, на яку покладено загальну організацію практики та контроль за її проведенням. Факультетським керівником навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) спеціальності 014 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) є доцент кафедри історії України і методики викладання історії Королько Андрій Зіновійович.

Права і обов'язки керівника практики:

Керівник практики структурного навчального підрозділу Університету здійснює такі заходи: – розробляє план навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) студентів Факультету; спільно з дирекцією, відділами освіти територіальних громад та області визначає

заклади загальної середньої освіти, на базі яких проходитиме навчальна практика в закладах освіти (ознайомлююча) студентів, контролює підготовленість баз практики перед її початком; – забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед від'їздом студентів на практику: інструктаж про порядок проходження практики та з техніки безпеки, надання студентам-практикантам необхідних документів, робочої програми практики, щоденника, календарного плану, індивідуального завдання, методичних рекомендацій тощо); – повідомляє студентам про систему звітності з практики; – подає завідувачу відділу практики Університету письмовий звіт про проведення практики із зауваженнями і пропозиціями щодо її поліпшення.

Керівник-методист практики від кафедри: – бере участь у настановчій і підсумковій конференції з організації проходження навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої); – у тісному контакті з керівником практики від бази практики забезпечує високу якість її проходження; – бере участь у розподілі студентів за місцями практики; – відслідковує своєчасне прибуття студентів до місць практики; – контролює виконання студентами-практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку. Керівник практики від бази практики: – контролює забезпечення нормальних умов праці і побуту студентів та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці і техніки безпеки; – здійснює контроль за виконанням програми практики та строками її проведення; – надає практикантам посильну методичну допомогу при підготовці технологічних карт уроків; – надає методичну допомогу студентам під час виконання ними індивідуальних завдань; – оцінює їх результативність спільно з вчителями історії і суспільствознавчих предметів; – проводить обов'язкові консультації щодо обробки зібраного матеріалу та його використання для звіту про практику; – інформує студентів про порядок надання звітів про практику; – приймає захист звітів студентів про практику у складі комісії, на підставі чого оцінює результати практики студентів, атестує їх і виставляє оцінки; – зберігає документи навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої).

Керівник практики від бази практики: – створює необхідні умови для виконання студентами програми практики; – затверджує робочий план і графік проходження практики з урахуванням пропозицій студента-практиканта; – подає необхідну методичну допомогу, дає вказівки та завдання практикантам, – контролює зроблені практикантами записи у щоденнику практики; – допомагає студентам при складанні документів, виконанні конкретних видів робіт, аналізі чи узагальненні; – після закінчення практики дає письмову характеристику на кожного студента-практиканта.

При організації навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) необхідно орієнтуватися не тільки на виконання програми практики, але перш за все, підходити до кожного студента як до унікальної особи, цілеспрямовано і послідовно розкривати в ньому професійні можливості. Кожен студент повинен мати змогу отримувати систематичні консультації, допомогу при розв'язанні проблем, що виникли в тій або іншій ситуації як з боку методиста практики, так і зі сторони випускової кафедри факультету. Результативність і ефективність навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) визначається високим рівнем взаємодії із ЗЗСО. Ідея гуманізації всього навчально-виховного процесу є в наш час однією з найактуальніших.

Розподіл студентів на практику проводиться керівником практики структурного навчального підрозділу з урахуванням ринку праці, зокрема замовлень на підготовку фахівців і їх майбутнього місця роботи після закінчення навчання.

Права та обов'язки студентів:

Студенти-практиканти Університету зобов'язані: – до початку практики отримати від керівника практики, керівників-методистів направлення, методичні матеріали (силабуси, зразки документів, індивідуальне завдання), консультації щодо оформлення всіх необхідних документів; – своєчасно прибути на базу практики; – у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики і вказівками її керівників; – вивчити і суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії; – нести відповідальність за виконану роботу; – своєчасно здати матеріали практики, передбачені РПП, та у зазначені терміни скласти диференційований залік з практики.

Студенти-практиканти мають право повторного проходження практики у разі відсутності на базі практики з поважної причини за умови надання відповідних документів та за рішенням керівництва підрозділу університету.

На студентів, не зарахованих на штатні посади, також розповсюджуються правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства. Тривалість робочого часу студентів під час проходження практики регламентується Кодексом законів про працю України і складає для студентів віком від 15 до 16 років 24 години на тиждень, від 16 до 18 років – 36 годин на тиждень (ст. 51 із змінами, внесеними Законами № 871-12 від 20.03.91, № 3610-12 від 17.11.93, № 263/95 ВР від 05.07.95), від 18 років і старше – не більше 40 годин на тиждень (ст. 50 в редакції Закону № 871-12 від 20.03.91, із змінами, внесеними Законом № 3610-12 від 17.11.93). Базу практик в особі їх перших керівників разом з Університетом несуть відповідальність за організацію, якість і результати практики студентів.

2. МЕТА Й ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Метою навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) є закріплення й розширення знань і вмінь, отриманих студентами під час навчання; використання набутих знань з фахових дисциплін для ведення спостереження за навчально-педагогічним процесом в школі, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов; оволодіння студентом первинним професійним досвідом; проведення психолого-педагогічних спостережень за учнями класу. Практика передбачає підготовку випускників як фахівців – вчителів історії і суспільствознавчих предметів в закладах загальної середньої освіти, які здатні до впровадження традиційних та інноваційних технологій навчання в професійній діяльності.

Основні завдання навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої):

- ознайомити студентів із навчальним закладом;
- набути нові знання на основі вивчення навчально-організаційної структури навчального процесу, інструментарію навчального процесу;
- вивчати шкільну документацію: план роботи школи, особові справи учнів, щоденники, класні журнали, календарне планування вчителів-істориків;
- отримати практичні навички роботи в навчальному середовищі через спостереження за роботою вчителя;
- визначати функціональні обов'язки окремих посадових осіб, зокрема вчителя історії;
- вміти оформляти звітну документацію.

Під час навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) студенти повинні **знати:**

- особливості організації та проведення навчально-виховної роботи відповідно до положень нормативно-правової бази національної системи освіти, загальну структуру навчального закладу в цілому;

- функціональні обов'язки окремих посадових осіб, зокрема вчителя історії і суспільствознавчих предметів;

- етапи уроку, форми, засоби і методи навчання;
- навчальну документацію вчителя історії;
- характеристику поняття «педагогічна майстерність».

Під час практики студенти мають **вміти**:

- аналізувати уроки, проведені учителем через призму врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів;

- розуміти та інтерпретувати вивчений матеріал у вербальній і невербальній формах різного обсягу й складності, дотримуючись грамотності і вимог до написання наукових та навчальних текстів, зокрема вести щоденник спостережень;

- використовувати знання, уміння і навички із дисципліни «Вступ до спеціальності» для ведення спостереження за діяльністю учителя;

- аналізувати передовий педагогічний досвід на основі спостереження;

- оцінювати, пояснювати та аналізувати освітні проблеми.

Навчальна практика в закладах освіти (ознайомлююча) покликана розвинути наступні компетентності:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання, потребує інтеграції знань і прийняття рішень у практиці викладання історії в основній (базовій) школі і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі;

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1 – здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, а також до використання знань у практичних ситуаціях;

ЗК 2 – знання й повноцінне розуміння предметної області та професійної діяльності;

ЗК 3 – здатність письмово й усно спілкуватися (комунікувати) українською – державною мовою; отримувати і передавати професійну інформацію іноземною мовою;

ЗК 5 – здатність діяти автономно, приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності і відповідати за їх виконання, діяти відповідально на основі чинного законодавства та міркувань етики;

ЗК 6 – Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи у команді у сфері професійної діяльності з дотриманням етичних норм і цінностей сучасного суспільства, діяти громадсько і соціально відповідально та з почуттям поваги до оточуючих;

ЗК 7 – здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, забезпечувати особисту та групову відповідальність за дотримання виконавської дисципліни, вміння визначати і наполегливо реалізовувати поставлені завдання і взяті обов'язки;

ЗК 9 – здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я, вести здоровий спосіб життя, керувати власними емоційними станами; конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, використовувати рухову активність для відпочинку;

ЗК 10 – здатність поважати мультикультурність і різноманітність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу;

фахові компетентності, спільні для всіх предметних спеціальностей (ФК):

ФК 1 – здатність перенесення системи знань із вітчизняної і всесвітньої історії, необхідної для роботи в навчальних закладах загальної середньої освіти, у професійну діяльність;

ФК 2 – здатність забезпечувати навчання учнів українською – державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області історії та суспільствознавства;

ФК 3 – здатність здійснювати цілепокладання, планування та проєктування процесів навчання і виховання учнів з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей, освітніх потреб і можливостей, застосовувати під час організації навчально-виховного процесу ефективні методики й технології;

ФК 5 – здатність здійснювати контроль та об'єктивне оцінювання рівня навчальних досягнень учнів на засадах компетентнісного підходу, аналізувати результати їхнього навчання;

ФК 6 – здатність до формування колективу учнів; знаходження ефективних шляхів мотивації їх до саморозвитку, спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них;

ФК 7 – здатність до здійснення професійної діяльності з дотриманням вимог безпеки життєдіяльності і законодавства щодо охорони життя і здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами); використання під час освітнього процесу здоров'язбережувальних технологій;

ФК 8 – здатність до здійснення рівноправної та особистісно-зорієнтованої взаємодії з учнями в освітньому процесі, залучення батьків до освітнього процесу на засадах партнерства;

ФК 9 – здатність усвідомлювати суспільний статус і призначення професійної діяльності вчителя історії, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокореляцію своїх професійних якостей, аналізувати, досліджувати та поширювати передовий педагогічний досвід;

компетентності предметної спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія) (ПК):

ПК 4 – здатність інтегрувати набуті знання з історичних та інших гуманітарних наук в самостійну систему, виявляти цілісність знань та умінь;

ПК 6 – здатність здійснювати критичний аналіз різних джерел інформації та наукового пізнання, використовувати їх у професійній діяльності;

ПК 8 – знання змісту та завдань організації допрофільної підготовки учнів;

ПК 9 – здатність використовувати в професійній діяльності нові підходи до шкільної історичної освіти в умовах багатокультурного суспільства та процесу євроінтеграції, з метою формування історичної свідомості, національної пам'яті, здійснення громадянсько-патріотичного виховання;

ПК 10 – здатність до педагогічної рефлексії та дисемінації педагогічного досвіду.

Програмні результати навчання студента, які формуються під час проходження навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої).

програмні результати навчання (РН), спільні для всіх предметних спеціальностей:

РН 1 – відтворювати основні концепції та принципи педагогіки і психології, сучасних освітніх технологій; враховувати в освітньому процесі закономірності розвитку, вікові та інші індивідуальні особливості учнів;

РН 2 – демонструвати вміння навчати учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички засобами навчального предмету та інтегрованого навчання;

РН 3 – називати і аналізувати методи цілепокладання, планування та проєктування процесів навчання і виховання учнів на основі компетентнісного підходу з урахуванням їх освітніх потреб; класифікувати форми, методи і засоби навчання предмету в закладах загальної середньої освіти;

РН 4 – здійснювати добір і застосовувати сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів; критично оцінювати результати їх навчання та ефективність уроку;

РН 5 – вибирати відповідні форми та методи виховання учнів на уроках і в позакласній роботі; аналізувати динаміку особистісного розвитку учнів, визначати ефективні шляхи їх мотивації до саморозвитку та спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них;

РН 6 – називати і пояснювати принципи проектування психологічно безпечного й комфортного освітнього середовища з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами), технології здоров'язбереження під час освітнього процесу, способи запобігання та протидії булінгу і налагодження ефективної співпраці з учнями та їх батьками;

РН 7 – демонструвати знання основ фундаментальних наук (відповідно до предметної спеціальності), оперувати базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності;

РН 8 – генерувати обґрунтовані думки в галузі професійних знань як для фахівців, так і для широкого загалу державною та іноземною мовами;

РН 11 – виявляти навички роботи в команді, адаптації та дії у новій ситуації, пояснювати необхідність забезпечення рівних можливостей і дотримання гендерного паритету у професійній діяльності;

РН 12 – аналізувати власну педагогічну діяльність та її результати, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей;

РН 13 – демонструвати знання основних положень нормативно-правових документів щодо професійної діяльності, обґрунтовувати необхідність використання інструментів демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності та прийняття рішень на засадах поваги до прав і свобод людини в Україні;

програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 4 – демонструвати інтегроване мислення, пояснювати цілісну картину суспільно-історичного розвитку через міжпредметні зв'язки;

ПРН 6 – працювати з джерелами інформації, вміти їх аналізувати, синтезувати, порівнювати та інтегрувати їх у зміст навчання історії, представляти та обговорювати відображені в них факти, явища, події, визначати власну позицію щодо суперечливих питань;

ПРН 8 – володіти здатністю до розкриття інтелектуального і творчого потенціалу здобувачів середньої освіти засобами змісту предметних галузей та курсів за вибором;

ПРН 9 – цінувати різноманіття та мультикультурність світу; ідентифікувати себе у системах загальнолюдських і національних цінностей, керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва;

ПРН 10 – усвідомлювати призначення професійної діяльності вчителя історії і стійко прагнути до набуття та вдосконалення професійних компетентностей.

3. ЗМІСТ

навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) студентів 1 курсу

Перший етап:

- проведення настановчої конференції, на якій студенти ознайомлюються з метою, завданнями практики, її змістом та основними вимогами, проведення інструктажу з техніки безпеки;
- складання завдання на період навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) викладачами-методистами;
- ознайомлення із звітною документацією, що передбачена вимогами навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої).

У ЗЗСО:

- ознайомлення з системою організаційно-методичної та навчально-виховної роботи, з порядком ведення документації (з бесіди директора ЗЗСО чи заступників директора з навчально-методичної роботи);
- із специфікою методики роботи вчителя історії і суспільствознавчих предметів; зі змістом роботи методичних об'єднань вчителів ЗЗСО;
- вивчення змісту календарних і тематичних планів вчителя історії і суспільствознавчих предметів;
- виконання індивідуальних завдань.

Заключний етап:

Оформлення документації.

- підведення підсумків індивідуальної педагогічної діяльності;
- підготовка та оформлення звітної документації;
- захист навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої);
- участь у підсумковій конференції;
- залік.

План проходження практики	
Зміст роботи	Кількість годин
Настановча конференція передбачає ознайомлення студентів із завданнями, змістом і метою навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої), зокрема з навчальною, методичною та організаційною складовими. Обговорюється організаційний план роботи: строки, обсяг завдань, форми звітності, розподіл студентів за базами практиками, закріплення наставників, графік проведення уроків, на яких мають бути присутні здобувачі вищої освіти. Студентам роз'яснюють правила поведінки, вимоги до документації та педагогічної етики. Відбувається обговорення можливих труднощів і відповідей на запитання, надаються рекомендації для ефективної роботи, а також акцентується увага на важливості практики для професійного розвитку майбутнього вчителя історії і суспільствознавчих предметів.	4
Розподіл практикантів по робочих групах. Заняття і екскурсії під час	

практики. Ознайомлення з методикою майбутньої роботи, порядком ведення щоденників навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої), спостережень і нотаток, збору й обробки матеріалів, проведення інструктажу з правил охорони праці та протипожежної безпеки тощо.	8
<u>Зміст навчальної роботи</u> <i>1. Ознайомитися:</i> – з системою навчально-виховної, методичної та організаційної роботи закладу загальної середньої освіти в цілому, з порядком ведення документації (з бесіди директора чи заступників директора з навчальної і виховної роботи ЗЗСО); – із специфікою методики роботи вчителів історії і суспільствознавчих предметів; – зі змістом роботи методичних об'єднань вчителів за їхнім профілем; <i>2. Вивчити:</i> – зміст календарних і тематичних планів занять вчителів історії і суспільствознавчих предметів закладу загальної середньої освіти; – передовий педагогічний досвід роботи вчителів історії і суспільствознавчих предметів. <i>3. Формувати навички й уміння майбутньої педагогічної діяльності:</i> – планування навчально-виховного процесу; – відвідування та наступний аналіз уроків з історії і суспільствознавчих предметів (укладання технологічних карт уроків); – проведення психолого-педагогічних спостережень; – можлива участь у роботі методичних об'єднань, семінарів, засіданнях педагогічної ради ЗЗСО, в підсумкових конференціях з навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої). <u>Зміст вивчення методичної роботи</u> <u>вчителя історії і суспільствознавчих предметів:</u> – вивчення системи роботи вчителя історії і суспільствознавчих предметів, спрямованої на формування в учнів стійкого інтересу до виучуваних тем і змісту занять; – опанування знаннями та вміннями з питань підготовки та проведення уроків з історії: вечорів (ранків), бесід, конференцій, диспутів, екскурсій тощо.	90
Виконання індивідуальних завдань. На цьому етапі студенти виконують завдання, спрямовані на розвиток умінь і навичок самостійного вирішення професійних завдань. Студенти отримують можливість реалізувати творчий підхід, враховуючи специфіку своєї предметної підготовки, та оцінити ефективність власних рішень у реальних умовах освітнього середовища.	40
Підсумковий етап. Підсумкова конференція. На завершальному етапі навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) студенти узагальнюють результати своєї діяльності, аналізують виконані завдання та оцінюють досягнення поставлених цілей. Вони готують звітні	36

документи про проходження практики. Проводиться самооцінка й рефлексія набутого досвіду, виявляються сильні та слабкі сторони у професійній підготовці. Студенти отримують рекомендації для подальшого вдосконалення педагогічних навичок.	
Залік є завершальним етапом навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої), під час якого підводяться підсумки виконаної роботи та оцінюється рівень підготовки студентів за час проходження практики. Здобувачі вищої освіти представляють результати своєї діяльності у формі захисту звіту. Оцінюються оформлені технологічні карти уроків, виконання індивідуальних завдань та рівень ведення документації. Під час заліку студенти отримують зворотний зв'язок, який сприяє формуванню подальших напрямів їхнього професійного розвитку.	2
Разом	180

3.1. Індивідуальні завдання.

Індивідуальні завдання (на вибір керівника-методиста практики від кафедри)

1. Розробка відеоролика про освітньо-професійну програму, спеціальність 014 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) ОР «Бакалавр», факультет історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
2. Проведення профорієнтаційного заходу.
3. Вивчення педагогічного досвіду учителя.

3.2. Заняття і екскурсії під час практики

Невід'ємною складовою навчальної практики у закладах освіти (ознайомлюючої) є екскурсія. Екскурсії під час практики проводяться з метою ознайомлення студентів з освітніми закладами, визначними місцями Івано-Франківська тощо. Проводиться ознайомлювальна екскурсія з метою надбання студентами найбільш повної уяви про базу практики, її структуру, взаємодію її окремих підрозділів, діючу систему управління.

Крім обов'язкових інструктажів з техніки безпеки можуть бути проведені додаткові заняття з охорони праці і протипожежної безпеки. Заняття під час практики можуть проводитись у вигляді лекцій, практичних і лабораторних робіт, які сприятимуть поглибленню знань з вивчення професії педагога, вчителя історії і суспільствознавчих предметів. Приблизна тематика: 1. Підготовка та оформлення документації педагогічної практики. 2. Пошук інформації щодо успішної професійної діяльності засобами новітніх освітніх технологій. 3. Позакласна виховна робота. 4. Методи професійного самовиховання та розвитку педагогічної техніки. 5. Групова робота у педагогічній діяльності.

3.3. Джерела

Балицька Т.В. Актуальні завдання вдосконалення самостійної роботи студентів у системі вищої школи. *Вісник Луганського національного університету ім. Т. Шевченка*. 2004. № 9: Педагогічні науки. С. 137–142.

- Березяк К. М., Накорчевська О. П., Васильєва О. А. Психологічні особливості адаптації студентів до навчання в умовах війни. *Перспективи та інновації науки*. 2022. № 10 (15). С. 401–411. Режим доступу: <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/2473/2476>
- Бех І. Д. Справедливість–несправедливість у міжособистісних взаєминах. *Педагогіка і психологія: Вісник АПН України*. 2006. № 1. С. 5–14.
- Бохонкова Ю.О. Соціально-психологічна адаптація першокурсників до умов вищих навчальних закладів : монографія. Луганськ, 2011. 199 с.
- Буднікова, С. Л. Розвиток логічного мислення в умовах компетентісно-зорієнтованого підходу до навчання на уроках правознавства. *Історія та правознавство*. 2010. № 13. С. 6–9.
- Булах І. С., Долинська Л. В. Психологічні аспекти міжособистісної взаємодії викладачів і студентів: Навч.-метод. посібник. Київ : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2002. 114 с.
- Вайнола Р.Х. Особливості професійної підготовки майбутнього педагога в контексті особистісного підходу. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління: Зб. наукових праць*. Київ : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2006. Випуск 4. С. 55–61.
- Винославська В. Психологічні особливості студентської групи. *Практична психологія та соціальна робота*. 2005. № 7. С. 65–70.
- Вознюк О. В. Професійно важливі якості сучасного вчителя як творчої особистості. *Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціле життєвого навчання: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк*. Житомир : Рута, 2016. 400 с. С. 67–97. Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/26223/1/Вознюк_МОНО_Педмайстерність_2016.pdf
- Гарькавець С. О., Волченко Л. П. Конфлікти в освітньому середовищі: діагностика та практика вирішення: навчально-методичний посібник. Харків : Друкарня Мадрид, 2020. 92 с. Режим доступу: <http://surl.li/dlojk>
- Главацька О.Л. Основи самовиховання особистості: навчально-методичний посібник. Тернопіль, 2008. 206 с.
- Глівінська О., Мирончук Н. Особливості адаптації студентів перших курсів до навчання у ВНЗ. *Професійна підготовка фахівців у системі неперервної освіти : збірник наукових праць*. Житомир, 2015. С. 209–215. Режим доступу: <http://surl.li/mgowi>
- Гурська О. Місце та роль самостійної роботи студентів у навчальному процесі. *Витоки педагогічної майстерності*. 2014. Вип. 13. С. 103–108. Режим доступу: <http://surl.li/mszqi>
- Дідух М. М. Проблеми й основні напрями адаптації студентів до умов навчання в закладах вищої освіти. *Юридична психологія*. 2019. № 2 (25). С. 61–69. Режим доступу: <http://surl.li/mgpce>
- Драч І. І. Самостійна робота студентів вищих навчальних закладів як важливий елемент сучасної підготовки фахівців. *Нові технології навчання: наук.-метод. зб.* Київ : Наук.-метод. центр вищої освіти, 2004. Вип. 37. С. 86–90.
- Дурманенко Є., Клиш І. Діалогічна міжособистісна взаємодія викладача і студентів як умова організації освітнього процесу в закладі вищої освіти. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Педагогічні науки*. 2019. № 11(395). С. 24–30. Режим доступу: <http://lpc-dspace.org.ua/handle/123456789/171>
- Жалдак Л. Управління гуртування студентської групи. *Освіта і управління*. 1999. № 3. С. 99–102.
- Єрмоленко А. О. Професіограма й професійний портрет сучасного вчителя історії. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки*. 2015. Вип. 124. С. 78–81. Режим доступу:

file:///C:/Users/%D0%90%D0%BD%D0%B4%D1%80%D0%B8%D0%B9/Downloads/VchdpuP_2015_124_22.pdf

Йопа Т. В., Остапов А. В. Адаптація студентів-першокурсників до умов навчання в закладах вищої освіти. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2021. № 2 (340), ч. 2. С. 16–27. Режим доступу <http://visnyk.luguniv.edu.ua/index.php/vped/issue/view/24>

Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2022. Режим доступу: <http://surl.li/eonvn>

Кононко О. Особистісна компетентність майбутнього педагога: зміст, структура, умови формування. *Іноватика у вихованні*. 2019. № 10. С. 75–84. Режим доступу: <https://ojs.itup.com.ua/index.php/iiu/article/view/187/188>

Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності. *Шлях освіти*. 2000. № 3. С. 2–5.

Королько А., Коляда І., Камбалова Я. Мультиперспективність історії в умовах Нової української школи. *Педагогічна освіта: теорія і практика: Збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України*. Київ: Міленіум, 2023. Вип. 34 (1–2023). С. 159–175. DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2023-34.159-171>

Котик І. О. Розвиток суб'єктивності учнів при розв'язанні конфліктів у процесі діалогічного навчання. *Психологія: Зб. наук. праць*. Київ: НПУ ім. М.П. Драгоманова. 2000. Вип. 3 (10). С. 143–150.

Лаппо В. В. Психологічний клімат академічної групи як чинник виховання духовних цінностей особистості студента. *Наука і освіта*. 2015. № 10. С. 86–91. Режим доступу: https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2015/JRN_10/17.pdf

Левківська Г. П., Сорочинська В. Є., Штифурак В. С. Адаптація першокурсників в умовах вищого закладу освіти: Навч. посібник. Київ: Либідь, 2001. 128 с.

Лівенцова В. А., Мащенко С. В., Левадна Т. М. Самостійна робота студентів як ефективна складова навчання за кредитно-модульною системою. 2009. С. 114–118. Режим доступу: <http://surl.li/mszno>

Лузан П., Зайцева І. Академічна група в контексті проблеми виховання студентської молоді. *Освіта і управління*. 2002. Т. 5, № 1. С. 151–156.

Методичні рекомендації до змісту та організації самостійної роботи студентів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. 2013. Режим доступу: <http://surl.li/czepx>

Мешко Г. М. Вступ до педагогічної професії. Київ: Академвидав, 2010. 200 с.

Михайленко О. Особливості організації самостійної роботи студентів у ВНЗ. *Молодь і ринок*. 2015. № 10. С. 64–68. Режим доступу: <http://surl.li/mszim>

Навчальний план 014 Середня освіта (Історія). ОР «Бакалавр». 2023 р. Режим доступу: <http://surl.li/lngcf>

Непорада І. М. Адаптація студентів-першокурсників до дистанційного навчання в умовах воєнного стану. *Імідж сучасного педагога*. 2023. № 1 (208). С. 39–45. Режим доступу: <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/273771/269703>

Освітній процес Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Режим доступу: <https://efund.pnu.edu.ua/3-1-osvitnij-protses/>

Освітньо-професійна програма 014 Середня освіта (Історія) ОР «Бакалавр». 2023 р. Режим доступу: <http://surl.li/lngcm>

Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003–2004 рр.). Київ – Тернопіль, 2004. 147 с.

Плющ В. М. Готовність майбутніх учителів до професійного самовдосконалення як психолого-педагогічна проблема. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2019. № 183. С. 139–143. Режим доступу: <https://pednauk.cuspu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/433/412>

Подольак Л. Г., Юрченко В. І. Психологія вищої школи: Підручник. Київ : Каравела, 2008. 352 с. Режим доступу: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/7258/7/L_Podoljak_V_Yurchenko_FS_2006_NPU.pdf

Положення про академічну мобільність учасників освітнього процесу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2023. Режим доступу: <http://surl.li/lnqqs>

Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2022. Режим доступу: <http://surl.li/dztjc>

Положення про запобігання академічного плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2022. Режим доступу: <http://surl.li/evnhu>

Пометун О. І. Практика реалізації компетентнісного підходу в суспільствознавчих дисциплінах. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук*. Київ : «К.І.С.», 2004. 112 с. С. 105–107.

Права здобувачів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Режим доступу: <https://efund.pnu.edu.ua/3-3-prava-zdobuvachiv/>

Психологія вищої школи : підручник / О. І. Влсова, В. В. Семиченко, С. Ю. Пашенко, Я. Г. Невідома / за ред. О. І. Власової. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2015. 405 с.

Середницька І. Стресостійкість як спосіб попередження конфліктів у студентській молоді. *Педагогічна думка*. 2005. № 4. С. 20–24.

Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості: Підручник. Київ : Міленіум, 2006. 344 с. Режим доступу: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/7585/1/Сисоєва%20Пед%20творч.PDF>

Спіріна Т. П., Зарюгіна Ю. Є. Особливості адаптації студентів-першокурсників до умов навчання у вищому навчальному закладі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота»*. 2014. Вип. 32. С. 182–184. Режим доступу: <http://surl.li/mbpbj>

Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки. Київ, 2020. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>

Стратегія розвитку Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника на 2020–2027 рр. Івано-Франківськ, 2019. Режим доступу: https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Стратегія-розвитку-ПНУ_сайт2022.pdf

Студентський путівник. 2023 р. Режим доступу: https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Студентський_путівник_2023-1.pdf

Султанова Л., Тринус О. Професійне самовдосконалення майбутніх педагогів у контексті Нової української школи: навчальний посібник / Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 179 с. Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/729392/1/Посібник_для_ЕБ_НАПН.pdf

Теоретичні і методичні засади організації практики у закладах вищої педагогічної освіти: аналітичні матеріали / М. П. Вовк, Ю. В. Грищенко, С. О. Соломаха, Н. О. Філіпчук; Інститут

педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. 2022. 278 с. Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/731924/1/АНАЛІТИЧНІ%20МАТЕРІАЛИ.pdf>

Фіцула М.М. Вступ до педагогічної професії: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Вид. 3-тє, перероб. і доп. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2009. 168 с.

Чистяк О. В. Адаптація студентів першокурсників закладу вищої освіти. *Теорія і практика сучасної психології*. 2019. № 1., Т. 2. С. 149–152. Режим доступу: http://tpsp-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2019/part_2/30.pdf

Шалівська Ю. В. Професійне самовиховання майбутнього вчителя: теоретичні аспекти проблеми. *Іноватика у вихованні*. 2019. № 10. С. 281–288. Режим доступу: <https://ojs.itup.com.ua/index.php/iu/article/view/196/181>

Шевчук Г. Й. Індивідуальна освітня траєкторія студента: суть і ключові аспекти організації. *Педагогічні науки: збірник наукових праць*. 2021. Вип. 95. С. 56–61. Режим доступу: <file:///C:/Users/%D0%90%D0%BD%D0%B4%D1%80%D0%B8%D0%B9/Downloads/4437-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-7729-1-10-20210802.pdf>

Шутов Д. О. Професійна компетентність вчителя історії профільної школи як суб'єкта освітнього процесу. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Педагогічні науки*. 2022. № 2 (53). С. 53–60. Режим доступу: <http://journals.maup.com.ua/index.php/pedagogy/issue/view/226>

Шутов Д. Структура та складові професійної компетентності вчителя історії профільної школи. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2019. № 4. С. 3–14. Режим доступу: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/88b46859-9401-4813-8d5b-f59bf6b24e88/content>

Щербakov К. Й. Вступ до спеціальності. Київ : Вища школа, 1997. 165 с.

Юрченко В. І. Вплив взаємин між студентами і викладачами на «Я – концепцію» майбутнього вчителя. *Освіта і управління*. 1997. № 1. С. 119–123.

Методичне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення практики: приміщення для самостійної роботи студентів, розмнжувальна та комп'ютерна техніка з підключенням Інтернет, наукова бібліотека з читальним залом. На практиці і під час самостійної роботи студентів використовуються методичні рекомендації щодо проходження практики, ілюстративні комп'ютерні дидактичні матеріали, які розроблені на кафедрі, а саме:

Королько А. Силабус «Навчальна практика в закладах освіти (ознайомлююча)» для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) ОР «Бакалавр». Івано-Франківськ, 2024.

Королько А. Силабус з дисципліни «Вступ до спеціальності» для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) ОР «Бакалавр». Івано-Франківськ, 2024.

3.4 Методичні рекомендації

Як педагогічна категорія практика є складовою частиною навчального процесу та має на меті навчити студентів творчо застосовувати у педагогічній діяльності науково-теоретичні знання та практичні навички, отримані при вивченні психолого-педагогічних і спеціальних дисциплін, сприяти розвитку у майбутніх учителів стійкого інтересу до професійної діяльності.

Специфікою практичної діяльності студентів є те, що в ній у більшій мірі (порівняно з навчально-пізнавальною) здійснюється ідентифікація з професійною діяльністю вчителя історії і суспільствознавчих предметів, практика проводиться в умовах, адекватних умовам майбутньої самостійної педагогічної діяльності. Робота студента в період практики характеризується тією ж різноманітністю функцій, що й робота педагога. Однак на час проходження навчальної практики вона носить ознайомлювальний характер. Якраз метою навчальної практики є ознайомлення студентів зі специфікою майбутнього фаху, отримання ними первинних професійних умінь і навичок, формування вміння приймати самостійні рішення в умовах конкретного фаху – вчителя історії і суспільствознавчих предметів.

Праця студента на цій практиці – це своєрідна перша сходи́нка в системі підготовки вчителя і виступає у якості самостійного, важливого джерела актуалізації педагогічної освіти, створення її життєвої цінності для поліпшення відносин. Сама система взаємовідносин має носити характер взаємодії і співпраці, маючи на увазі певну суб'єктивність позиції студента. Міркуючи над організацією навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої), її керівник орієнтується не лише на виконання програми практики, але перш за все, ставиться до кожного студента як до унікальної особистості. Кожен практикант повинен мати можливість висловити свою думку, отримати необхідну консультацію, допомогу або роз'яснення тієї чи іншої ситуації.

Навчальна практика в закладах освіти (ознайомлююча) є зв'язуючою ланкою між теоретичною підготовкою студента та його майбутньою самостійною діяльністю в школі, спрямована на підготовку студента в якості вчителя-вихователя, на оволодіння комплексом умінь і навичок, творчий підхід у виконанні навчально-виховної і організаційної діяльності. Під час цієї практики створюються можливості для збагачення творчого потенціалу майбутнього вчителя історії і суспільствознавчих предметів, формуються основні професійні вміння і навички.

Організація навчальної практики спрямовується на виконання ряду функцій, зокрема: навчальної, виховної, комплексної, творчої.

Навчальна функція. Доповнення і збагачення теоретичної підготовки студентів, створення умов для закріплення і поглиблення отриманих знань, застосування теоретичних положень у процесі вирішення практичних завдань. Студенти спостерігають і аналізують різні аспекти освітнього процесу. Ефективність навчального ефекту педагогічної практики залежить від активної взаємодії закладу вищої освіти зі школою, керівниками практики, педагогічним колективом, методистами та впровадження освітніх технологій і передового педагогічного досвіду.

Виховна функція. Перевірка готовності майбутнього вчителя історії до педагогічної діяльності, самоосвіти і самовиховання, формування професійно-педагогічних якостей особистості.

Комплексна функція. Здійснення дослідницької діяльності, зокрема: проведення психолого-педагогічного аналізу уроку (відповідне укладання технологічної карти уроку) або іншого навчально-виховного заходу; комплексне вивчення учнівського колективу і окремого учня; спостереження і аналіз роботи студентів під час педагогічної практики.

Творча функція. Творчий підхід студентів до виконання професійних обов'язків, пошук ефективних форм і методів вирішення педагогічних завдань. Формування готовності студентів отримувати нові знання, самостійно творчо вирішувати педагогічні проблеми на основі вивчення додаткової літератури, аналізу спостережень, вивчення передового педагогічного досвіду, пошуку творчих форм навчання.

Необхідно виокремити такі функції навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) щодо формування педагогічної компетентності здобувача вищої освіти (за М. Воровкою та А. Проценко):

– адаптаційну – ознайомлення студентів з різними типами закладів освіти, з організацією роботи в них; вивчення та пристосовування до освітнього середовища конкретного навчального закладу, особливостей його роботи; адаптація до умов і ритму педагогічної праці; звикання до учнів; пізнання труднощів і можливостей самореалізації в педагогічній діяльності;

– навчальну – вироблення основних педагогічних умінь і навичок; формування педагогічної свідомості та професійних цінностей;

– виховну – формування потреби й залучення до самовиховання та самоосвіти; усвідомлення значення професійно значущих якостей педагога, їх формування; становлення інтересу до дітей, їхніх проблем; прагнення розуміти дітей різного віку; вироблення почуття обов'язку, терпіння, відповідальності, витримки;

– дослідну – формування вмінь і навичок дослідницької діяльності; розвиток умінь пошуку та критичного осмислення необхідної наукової інформації, працювати з науковою літературою; оволодіння методами й сучасними технологіями роботи з науковою інформацією; розвиток умінь використовувати наявні знання для осмислення та вирішення проблем педагогічної діяльності;

– розвивальну – розвиток мотивів професійної діяльності й саморозвитку професійної майстерності; педагогічного мислення; розвиток умінь і навичок професійної діяльності студентів у реальних професійних ситуаціях; формування й розвиток педагогічних здібностей; вироблення компенсаторних умінь, коли якісь із цих здібностей сформовані недостатньо;

– проєктивну – планування власної навчально-виховної, дослідної діяльності з реалізації програми навчальної практики; складання технологічних карт уроків тощо;

– комунікативну – організація педагогічного спілкування на основі взаєморозуміння, взаємоповаги та партнерства; створення сприятливого психологічного клімату, атмосфери творчості; орієнтування в системі внутрішньо шкільних зв'язків і стосунків;

– діагностичну – виявлення недоліків теоретичної підготовки; вивчення вікових та індивідуальних особливостей учнівства; виявлення на цій основі напрямів навчально-виховної роботи;

– рефлексивну – самопізнання та самоаналіз процесу й результатів виконання програми навчальної практики; самодіагностика рівня професійної майстерності й педагогічної компетентності для визначення напрямів самоосвітньої діяльності;

– інтегрувальну – комплексне практичне застосування теоретичних знань і вмінь, набутих у процесі навчання; використання їх для вирішення конкретних завдань професійної діяльності, досягнення поставленої мети.

Складові процесу навчання

Діяльність учителя (навчання)	Діяльність учнів (учіння)
• виклад змісту навчального матеріалу • керівництво діяльністю учнів • розвиток пізнавальних здібностей та інтересів • формування світогляду учнів • формування навичок і культури праці учнів	• споглядальна (сприйняття, обдумування, розуміння) • відтворювальна (повторення, закріплення навчального матеріалу) • творча (застосування знань на практиці)

• оцінка знань, умінь і навичок учнів	
Знання, вміння, навички, світогляд, свідомість, поведінка, почуття, прийоми інтелектуальної праці	
Зміст навчального матеріалу • факти • поняття • теорії • правила • закономірності • принципи	Засоби навчання • наочні посібники • підручники і навчальні посібники • книги • словники • довідники • технічні засоби навчання • комп'ютери • спеціальне навчальне обладнання

Класифікація методів навчання

За джерелами знань		
Словесні	Наочні	Практичні
• розповідь • бесіда • пояснення • лекція • робота з книгою	• спостереження • ілюстрація • демонстрація наочних посібників і ТЗН	• робота з джерелами • завдання • робота з контурною картою • написання історичних творів, есе ін.
За характером пізнавальної діяльності		За дидактичною метою
• пояснювально-ілюстративні • репродуктивні • проблемні • частково-пошукові • дослідницькі		• вивчення нового матеріалу • закріплення • повторення • формування вмінь і навичок перевірки знань

4. Форми і методи контролю

Щотижневою формою контролю є перевірка керівником практики щоденників студентів і ознайомлення з усіма опрацьованими матеріалами; самоосвіта, кінцева форма – залік.

Важливою формою **підсумкового контролю студентів** за проходженням навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) є конференція, що проводиться по закінченню практики. Після закінчення терміну практики студенти звітують перед кафедрою, відповідним підрозділом про виконання РПП та індивідуального завдання. Загальна форма звітності студента за практику – це подання письмового звіту у друкованому вигляді. Оформляється звіт за вимогами, які передбачені РПП.

Звіт разом з іншими документами, встановленими навчальним закладом (щоденник, характеристика та ін.), подається на рецензування керівнику практики від навчального закладу. Після доопрацювання та остаточного погодження з керівником практики звіт в друкованому вигляді разом з іншими документами, передбаченими РПП, подається на захист.

5. Вимоги до оформлення звітної документації

Для узагальнення матеріалів (додаток 1), зібраних під час практики і підготовки звіту, студентам в кінці практики відводиться 2–3 дні. Складений студентом звіт повинен мати наскрізну нумерацію сторінок.

I. Календарний графік проходження практики (додаток 2) (у роздрукованому вигляді) містить інформацію про діяльність практиканта на весь термін проходження практики: розробка й підготовка технологічних карт уроків, відвідування заняття у закріпленому класі (аудиторії), підготовка й оформлення індивідуальної роботи та ін. Виконана робота завіряється методистами від кафедри історії України і методики викладання історії. Студент повинен обов'язково мати при собі складений графік у ході практики.

II. Психолого-педагогічний щоденник студента-практиканта (у роздрукованому вигляді).

Щоденник студента (додаток 3) – це основний документ, який відбиває не лише зміст проведеної студентом роботи в закладі загальної середньої освіти, а й її результати:

- щоденник стимулює студента до більш організованої та продуманої роботи під час практики, що сприяє виробленню навичок самоконтролю роботи;
- щоденник дає уявлення керівникові про те, як студент вивчав учнівський клас під час проведення вчителем уроку з історії чи суспільствознавчих предметів, їхню готовність до заняття, до яких висновків доходить здобувач вищої освіти;
- щоденник відбиває рівень підготовки студента до організаційної та навчальної роботи, рівень його загальної культури, ставлення до практики, недоліки кафедри у підготовці студентів до навчальної практики.

Зміст практики студент фіксує у щоденнику, вказуючи характер і конкретні обсяги роботи, виконаної за день. У щоденнику записуються загальні відомості змісту практики: титульна сторінка (вид і назва практики; прізвище, ім'я, по батькові, вказується назва Факультету, кафедри, освітньо-кваліфікаційний рівень, напрям підготовки, спеціальність, курс, група); робочі записи під час практики, в яких викладається зміст роботи практиканта по днях (від настановчої конференції, відвідання уроків до складання заліку), які завірені керівниками-методистами від кафедри.

Окрім того, в щоденнику записується вся інструктивна інформація, отримана практикантом за час практики; результати його дослідницької діяльності та виконання індивідуальних завдань. На підставі виконання індивідуального плану та записів у щоденнику студент складає звіт про виконання практики.

Практикант обов'язково повинен мати щоденник із собою під час перебування на базі практики!!!

III. Структура і зміст звіту з навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) (додаток 4)

Звіт про проходження практики (у роздрукованому вигляді) має висвітлювати, аналізувати й узагальнювати проведену під час практики організаційну й методичну роботу. Необхідно зазначити, скільки прослухав уроків студент (не менше десяти), що корисного взяв з цих занять, яким ефективним прийомом взаємодії з учнями слід навчитися, чого слід уникати в роботі педагога. Завершуватися ця частина звіту має узагальненнями стосовно методів і форм роботи вчителя, висновками про ефективність різних форм взаємодії учнів та вчителя історії і суспільствознавчих предметів, що необхідно засвоїти й використовувати у власній роботі в майбутньому.

У методичній частині звіту слід зазначити, з якими методичними матеріалами ознайомився студент-практикант, що нового він отримав для поліпшення методичної роботи у закладі загальної середньої освіти. Необхідно проаналізувати методику оформлення укладених технологічних карт уроків (не менше десяти), на яких був присутній студент.

У звіті слід помістити дані про виконання індивідуального завдання (розробка відеоролика про освітньо-професійну програму, спеціальність 014 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) ОР «Бакалавр», факультет історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; проведення профорієнтаційного заходу; вивчення педагогічного досвіду учителя).

У висновках необхідно зазначити, яке значення мала навчальна практика в закладах освіти (ознайомлювальна) для підготовки студента як майбутнього вчителя історії і суспільствознавчих предметів, які позитивні й негативні сторони спостерігалися в організації практики, зробити висновки про власні здобутки (знання, уміння та навички) у ході виконання завдань практики, внести пропозиції щодо удосконалення організації практики.

IV. Технологічні карти уроків (додаток 5), яких має бути не менше десяти, укладаються після проведених вчителем уроків з історії і суспільствознавчих предметів. Технологічна карта уроку складається з преамбульної частини (навчальний предмет; тема уроку, яку провів вчитель; школа, в якому проводилося це заняття; клас, в якому проводився цей урок; прізвище м. 'я та по батькові вчителя, який провів цей урок; дата проведення уроку) та таблиці, в якій поміщається інформація про етапи уроку (організаційний; тип уроку; перевірка домашнього завдання; підготовка учнів до активного й усвідомленого засвоєння навчального матеріалу; засвоєння нового матеріалу; перевірка розуміння і корекція засвоєння учнями нового матеріалу; підбиття підсумків уроку; інформація про домашнє завдання, інструктаж про його виконання), дидактичне завдання кожного з цих етапів та виконання учнями завдань. Наприкінці таблиці студент може помістити підсумкову пояснювальну записку з висновками й пропозиціями.

V. Індивідуальне завдання. Його виконання здійснюється на вибір: 1) розробка відеоролика про освітньо-професійну програму, спеціальність 014 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) ОР «Бакалавр», факультет історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; 2) проведення профорієнтаційного заходу; 3) вивчення педагогічного досвіду учителя (додаток 6.3).

Відеоролик про освітньо-професійну програму, спеціальність 014 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) ОР «Бакалавр», факультет історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (додаток 6.1), як правило, укладається студентами денної форми навчання, поділених на підгрупи (4–5 студентів) та оприлюднюється на ютуб канал кафедри історії України і методики викладання історії Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (<https://www.youtube.com/@КафедраісторіїУкраїниМВІПНУ>). Після укладення відеоролика слід підготувати анотацію до нього (додаток 6.2).

VI. Відгук осіб, які перевіряли проходження практики, а також висновок керівника практики від закладу вищої освіти про проходження практики (додаток 7), як підсумковий документ під час складання заліку, містить оцінку викладачем-методистом від кафедри із факультетським керівником оформлення документації і реалізації студентом-практикантом завдань навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої).

6. Підведення підсумків практики

Щотижневою формою контролю є перевірка керівником практики щоденників студентів і ознайомлення з усіма опрацьованими матеріалами; самоосвіта, кінцева форма – залік.

Важливою формою **підсумкового контролю студентів** за проходженням навчальної практики у закладах освіти (ознайомлюючої) є конференція, що проводиться по закінченню практики. Після закінчення терміну практики студенти звітують перед кафедрою, відповідним підрозділом про виконання РПП та індивідуального завдання. Загальна форма звітності студента за практику – це подання письмового звіту у друкованому вигляді. Оформляється звіт за вимогами, які передбачені РПП.

Звіт разом з іншими документами, встановленими навчальним закладом, подається на рецензування керівнику практики від навчального закладу. Після доопрацювання та остаточного погодження з керівником практики звіт в друкованому вигляді разом з іншими документами, передбаченими РПП, подається на захист.

Звіт з практики захищається студентом в комісії, призначеній завідувачем кафедрою або заступником декана Факультету. До складу комісії входять керівники-методисти практики від підрозділу університету і, за можливості, від баз практики, викладачі кафедри, які викладали практикантам спеціальні дисципліни. Підсумки навчальної практики підводяться на засіданні кафедри:

- підведення підсумків роботи практикантів;
- виявлення досягнень і недоліків у їхній роботі;
- оцінка рівня теоретичної і практичної підготовленості студентів до роботи за спеціальністю;
- оцінка якості роботи з організації практики її керівниками;
- визначення заходів, спрямованих на подальше поліпшення практики.

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в індивідуальний навчальний план (залікову книжку) студента та враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії.

Основний зміст підсумкового засідання кафедри складають доповіді з узагальнення досвіду роботи студентів з питань проходження практики.

Підсумки навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) обговорюються на засіданні кафедри та заслуховуються вченою радою Факультету не менше одного разу протягом навчального року.

Критерії оцінювання студента-практиканта

Оцінювання навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) здійснюється за 100-бальною шкалою та включає суму балів за п'ятьма видами контролю: оцінка оформлення календарного графіка і щоденника практики; оцінка упорядкування технологічних карт уроків, проведених учителем; оцінка виконання індивідуального завдання; оцінка письмового звіту практики; оцінка захисту практики.

Оцінка «відмінно» (90–100 балів) ставиться за умов виконання студентом повного обсягу програми практики та індивідуальних завдань керівника; якісно підготовлений календарний графік та у щоденнику – опис виконаних на практиці робіт; на високому рівні упорядковані технологічні карти уроків, проведених учителем, зокрема чітко подані і охарактеризовані етапи уроків, їх дидактичні завдання, проаналізовані виконання цих завдань учнями; наприкінці технологічних карт уроків подані детальні пояснювальні записки з висновками й пропозиціями; як індивідуальне завдання, якісно підготовлений відеоролик про освітньо-професійну програму, спеціальність Середня освіта (Історія та громадянська освіта)

ОР «Бакалавр», факультет історії, політології і міжнародних відносин (або якісно проведений профорієнтаційний захід чи на високому рівні здійснено вивчення педагогічного досвіду учителя); підготовлена чітка текстова анотація до відеоролика; у підсумковому звіті про проходження практики та на захисті практики чітко розписані та виголошені види виконаних студентом-практикантом робіт, подано його (її) аналітичне ставлення до практики.

Оцінка «добре» (70–89 балів) ставиться за умов, якщо студент виконав повний обсяг програми практики та індивідуальних завдань керівника, проте виявлено незначні огріхи у проходженні та в оформленні матеріалів практики; якісно підготовлений календарний графік та у щоденнику – опис виконаних на практиці робіт, проте помітні були незначні стилістичні і технічні огріхи; на достатньо високому рівні упорядковані технологічні карти уроків, проведених учителем, зокрема подані і охарактеризовані етапи уроків, їх дидактичні завдання, проаналізовані виконання цих завдань учнями; проте наприкінці технологічних карт уроків не завжди подані або недостатньо розписані пояснювальні записки з висновками й пропозиціями; як індивідуальне завдання, належним чином підготовлений відеоролик про освітньо-професійну програму, спеціальність Середня освіта (Історія та громадянська освіта) ОР «Бакалавр», факультет історії, політології і міжнародних відносин (або належним чином проведений профорієнтаційний захід чи на належному рівні здійснено вивчення педагогічного досвіду учителя); підготовлена текстова анотація до відеоролика; у підсумковому звіті про проходження практики та на захисті практики достатньо розписані та виголошені види виконаних студентом-практикантом робіт, подано тезово його (її) ставлення до практики.

Оцінка «задовільно» (50–69 балів) ставиться якщо студент виконав повний обсяг програми практики та індивідуальних завдань керівника, проте виявлено було достатньо багато помилок у проходженні та в оформленні матеріалів практики; з мовностилістичними і технічними огріхами та помилками підготовлений календарний графік та у щоденнику – опис виконаних на практиці робіт; на достатньо низькому рівні, упорядковані технологічні карти уроків, проведених учителем, зокрема поверхнево подані і охарактеризовані етапи уроків, їх дидактичні завдання, проаналізовані виконання цих завдань учнями; наприкінці технологічних карт уроків не подані пояснювальні записки з висновками й пропозиціями; під час виконання індивідуального завдання у зйомках та монтажу відеоролика про освітньо-професійну програму, спеціальність Середня освіта (Історія та громадянська освіта) ОР «Бакалавр», факультет історії, політології і міжнародних відносин студент-практикант брав опосередковану участь (або на доволі низькому рівні проведений профорієнтаційний захід чи здійснено вивчення педагогічного досвіду учителя); на низькому рівні підготовлена текстова анотація до відеоролика; у підсумковому звіті про проходження практики та на захисті практики коротко, без належного аналізу, подані та виголошені види виконаних студентом-практикантом робіт, не показано власне ставлення до проходження практики.

Оцінка «незадовільно» (1–49 балів) ставиться за умов, коли за період практики виявлено неготовність студента до проходження навчальної практики закладах освіти в наслідок слабких знань з базових предметів і методики їх викладання, або недоброчесного ставлення до своїх обов'язків. Якість складених календарного графіка практики, щоденника практики, технологічних карт уроків, проведених учителем, індивідуального завдання оцінена методистами на «незадовільно» відповідно до встановлених критеріїв. Порушення техніки безпеки, трудової дисципліни також може стати підставою для оцінки «незадовільно».

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість, індивідуальний навчальний план, залікову книжку студента та враховується під час визначення розміру

стипендій разом з іншими підсумковими оцінками. За умови отримання негативної оцінки з практики під час ліквідації заборгованості комісії студент відраховується з Університету.

Підсумки кожної практики обговорюються на засіданнях кафедри, а загальні підсумки практики підводяться на засіданні Вченої ради Факультету.

Розподіл балів:

№ з/п	Вид контролю	Бали
1.	Оцінка оформлення календарного графіка і щоденника практики	10
2.	Оцінка упорядкування технологічних карт уроків, проведених учителем	40
3.	Оцінка виконання індивідуального завдання	20
4.	Оцінка письмового звіту практики	10
5.	Оцінка захисту практики	20
	ВСЬОГО	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 25	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

7. Матеріальне забезпечення

Джерела фінансування практики студентів Університету визначаються формою замовлення на фахівців: державне або регіональне, кошти фізичних чи юридичних осіб. Розміри витрат на практики визначаються кошторисом і є частиною загальних витрат на підготовку фахівців. Оплата відряджень викладачам-керівникам практик здійснюється закладом вищої освіти відповідно до законодавства України про оплату службових відряджень. Форма та порядок оплати праці безпосередніх керівників-методистів від бази практики визначається взаємною домовленістю сторін в угоді на проведення практики здобувачів освіти Університету. Під час практики, у період роботи на робочих місцях і посадах з виплатою заробітної плати, за студентами зберігається право на одержання стипендії за результатами підсумкового контролю. За наявності угоди між Університетом та підприємством (організацією, установою) і за умови сплати в період навчальної практики студентам заробітної плати, 50% її може направлятися на рахунок закладу вищої освіти для здійснення його статутної діяльності, зміцнення навчально-матеріальної бази, соціальний захист студентів, проведення культурно-масової та фізкультурно-спортивної роботи тощо.

8. Методичне забезпечення практики
Додаток 1
Обкладинка матеріалів
навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої)

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ (ОЗНАЙОМЛЮЮЧА)

студента (-ки) _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра, циклова комісія _____ історія України і методики викладання історії _____

освітньо-кваліфікаційний рівень _____ бакалавр _____

галузь знань _____ 01 Освіта/Педагогіка _____

спеціальність _____ 014 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)» _____
(назва)

спеціалізація _____ 014.03 Історія та громадянська освіта _____
(назва)

_____ I _____ курс, група _____

Івано-Франківськ – 2024

Додаток 2

Календарний графік проходження практики

[illegible]

Керівники практики:

(підпис) (прізвище та ініціали)

Додаток 3

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ЩОДЕННИК З НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ (ОЗНАЙОМЛЮЮЧОЇ)

(вид і назва практики)

студента (-ки) _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра, циклова комісія _____ історія України і методики викладання історії _____

освітньо-кваліфікаційний рівень _____ бакалавр _____

галузь знань _____ 01 Освіта/Педагогіка _____

спеціальність _____ 014 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)» _____
(назва)

спеціалізація _____ 014.03 Історія та громадянська освіта _____
(назва)

_____ I _____ курс, група _____

Опис виконаних на практиці робіт

[illegible]

МІСЦЕ ПЕЧАТКИ

Підпис керівника від підприємства _____

Додаток 4

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра історії України і методики викладання історії

Затверджую
Завідувач кафедри
проф. Райківський І.Я.
.....
.....2024 р.

ЗВІТ

про проходження навчальної практики
в закладах освіти (ознайомлюючої)

студента(ки).....

.....групи.....курсу.....форми навчання Факультету
історії, політології і міжнародних відносин

Місце проведення практики _____

Методист кафедри _____

Час проведення практики _____

Керівник практики від кафедри:

Оцінка «.....»

Дата.....

1. Організаційна робота.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

2. Методична робота.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

3. Індивідуальне завдання.

4. Висновки.

Пропозиції:

Затверджено на засіданні кафедри _____
Протокол № _____ від “ ____ ” “ _____ ” 20__ року.

Додаток 5

Технологічна карта уроку

Навчальний предмет _____

Тема уроку _____

Школа _____ Клас _____

Учитель _____

Дата _____

№	Етап уроку	Дидактичне завдання етапу	Виконання завдань
1	Організаційний	Підготувати учнів до роботи на уроці в цілому і на кожному конкретному етапі уроку	
2	Тип уроку	Урок засвоєння нових знань	
3	Перевірка домашнього завдання	В якій формі відбувалася перевірка знань?	
4	Підготовка учнів до активного й усвідомленого засвоєння навчального матеріалу	Які засоби мотивації, актуалізації раніше засвоєних знань та вмінь використані. Активізація навчально-пізнавальної діяльності учнів(наведіть приклади)	
5	Засвоєння нового матеріалу	В якій формі подається зміст початкового матеріалу, що вивчається на уроці (наведіть приклади)? Чи сприяє вивчення матеріалу критичному історичному мисленню(наведіть приклади)? Які навички виробляються в учнів(наведіть приклади)?	
6	Перевірка розуміння і корекція засвоєння учнями нового матеріалу	Чи перевіряється зміст вивченого на уроці (наведіть приклади)	
7	Підбиття підсумків уроку	Чи вчитель робить висновки чи учні (наведіть приклади)	
8	Інформація про домашнє завдання, інструктаж про його виконання	Повідомлення учням домашнього завдання (наведіть приклади)	

Пояснювальна записка з висновками й пропозиціями

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Додаток 6

Індивідуальне завдання

Додаток 6.1

Методичні рекомендації

щодо укладання відеоролика про освітньо-професійну програму,

спеціальність Середня освіта (Історія та громадянська освіта)

ОР «Бакалавр», факультет

Від того, наскільки правильно оформлений сценарій, безпосередньо залежить успіх Вашого відеоролика загалом. На жаль, неправильно складений сценарій часто служить причиною непорозуміння між його упорядниками. І саме це непорозуміння стає результатом того, що Ваш відеоролик не здатний зацікавити потенційного клієнта.

Що таке сценарій відеоролика?

Слід почати з визначення що ж таке «сценарій»? Простими словами сценарій – це текстовий опис історії, яка буде розказана у відеоролику. Сценарій для реклами або фільму найчастіше описується у вигляді сполучення ремарки сцени (відповідає на питання: що, де, коли?) і діалогу дійових осіб. Важливо, щоб сценарій був природним і невимушеним. Головне не переборщити з текстом, все сказане в ролику має гармоніювати із загальною картинкою в ньому.

Як написати сценарій для відеоролика?

Як же написати цікавий сценарій для реклами? Мета проста та зрозуміла, а ось реалізувати її буває не так вже й просто: рекламний ролик (або промо ролик – це відео, яке просуває або презентує товар, послугу чи бренд (у Вашому випадку освітню програму, спеціальність, факультет, Університет); він має яскравий відеоряд і частот містить чіткі повідомлення для глядача) повинен полонити увагу глядача з першої секунди і утримати до останньої, закарбувавшись в пам'яті глядача. Саме тому ми не радимо «розтягувати» сюжет. У короткого експресивного ролика набагато більше шансів бути переглянутим до кінця та запам'ятатися. Перевірити це можна за допомогою фокус-групи. Вибірці глядачів у випадковому порядку демонструється кілька рекламних роликів (наприклад, Ваш ролик і ролики конкурентів). Потім їх відволікають на якийсь час, після чого запитують: «Який ролик Вам сподобався? Опишіть, що в ньому відбувалося?» Цей метод більше практикують під час реалізації великих проєктів.

Як пишуть сценарій?

Початкове завдання – визначити вашу потенційну аудиторію та з'ясувати цілі майбутнього відеоролика. Ваше завдання – зробити ролик для впізнаваності, формування іміджу або контрреклами компанії? Обміркуйте і визначитеся заздалегідь.

Якщо Ви хочете написати сценарій відеоролика для старшокласників, їхніх батьків, гостей Університету, спонсорів про освітню програму, про спеціальність, про факультет, про унікальний університетський проєкт, Вам варто ознайомитися з трьохактною структурою та зібрати достатньо вступної інформації. Для зйомки рекламного ролика або відео для Youtube необхідно детально вивчити Вашу цільову аудиторію. Чим відповідальніше Ви підійдете до аналізу, тим точніше зможете поцілити в потреби та переваги Вашого глядача, тим вища ймовірність заволодіти його увагою.

Далі переходите до мозкового штурму. Важливо не обмежувати себе та записувати всі ідеї, які приходять в голову. Навіть, якщо на перший погляд ідея здається Вам безглуздою, не відмітайте її, а записуйте все.

Після того, як ви зібрали ідеї для відеоролика, необхідно їх відфільтрувати та залишити найбільш вдалу. Тепер можна почати писати сценарій. Найбільш вдалу ідею варто розвивати далі: спробуйте описати основні події, місце, персонажів.

Фахівці виділяють чотири етапи написання сценарію:

- обговорення, генерація ідеї;
- створення;
- демонстрація аудиторії, отримання фідбек;
- внесення правок.

Після того, як Ви обговорили загальну концепцію, ідею та героїв, сценарій допрацьовується та скорочується.

З чого складається сценарій?

Сценарій більшості фільмів можна розбити на три таких акти:

- Експозиція
- Конфлікт
- Розв'язка

Розглянемо як писати сценарій до відео на прикладі кожного акту.

1. Експозиція. На цьому етапі Вам необхідно познайомити глядача з героями ролика, їхніми цілями, поведінкою та мотивацією. Важливо, щоб глядач вловив загальну атмосферу, характер і настрій головного героя сюжету. В кінці акту повинна відбутися ключова подія, яка спонукатиме героя до певної дії.

2. Конфлікт. Тут герой вже стикається з труднощами або проблемами, які йому потрібно вирішити. Саме в цьому акті відбуваються ключові події сюжету. Це момент максимального напруження, коли в головного героя відбувається переоцінка цінностей, зміна поведінки та мотивів дій.

3. Розв'язка. Це завершальна частина ролика. Тут вирішується основна проблема головного персонажа та всі дії складаються в загальну картину. Кінцівка обов'язково повинна викликати емоції в глядача. Які саме – вирішувати Вам.

Коли сценарій готовий, кращий спосіб відредагувати – перечитати його кілька разів вголос. Швидше за все, знайдуться слова та фрази, які Вам незручно вимовляти. Сміливо прибирайте їх з сценарію або ж міняйте формулювання. Наприклад, багато шиплячих і однакових звуків спричиняють запинкам та плутанині в кадрі. Щоб цього уникнути, потрібно проганяти сценарій вголос.

Це метод відмінно підходить і для того, щоб зрозуміти довжину відео: зачитавши відео з секундоміром, ви дізнаєтеся приблизну тривалість Вашого ролика.

І звичайно, важливий етап – розкадровка (або сторіборди – це послідовність малюнків, кожен з яких відображає відповідний сценарний кадр, а разом вони надають попередню візуалізацію всього відеоролика). Це серія ілюстрацій ключових сцен відео, яка ще на етапі планування дозволяє прибрати зайве з сценарію. Якщо відео має сюжет і декілька локацій, потрібно продумати які предмети знадобляться, який антураж та інтер'єр підійдуть для кадру.

Як зробити сюжет цікавим?

Як придумати ідею для сюжету, яка точно сподобається аудиторії? Щоб повністю захопити увагу? Для цього Вам потрібно знати основні принципи та правила хорошого сюжету.

1. Генеруйте ідеї. Записуйте всі думки, або навіть окремі вирази та слова. Дивіться відео зі схожою стилістикою. Надихайтесь чужими роботами. А для цього вирішіть, в якому жанрі буде Ваше майбутнє відео.

2. Збудуйте зв'язку між концепціями та ідеями. Спробуйте об'єднати їх в єдиний сюжет. Для цього використовуйте графіки, діаграми та схеми.

3. Не беріться за все одразу, структуруйте процес роботи. Дійте послідовно. Складіть план написання сюжету.

4. Не забувайте ставити собі питання, а якщо Ви працюєте командою, то і один одному. Наприклад: що у Вашому творі може зацікавити, що сподобається аудиторії, чого не вистачає.

5. Якщо передбачається наявність персонажів, пропишіть їхні характери, манеру поведінки, взаємини один з одним.

6. Виберіть тип Вашого сюжету. Лінійним він буде чи ні, якою буде хронологічна послідовність подій і дій.

7. Опишіть місце дії. Якщо це буде відео, то чи буде це зйомка з декораціями або ж запис в студії. У будь-якому випадку все повинно бути продумано до дрібниць.

8. Не забувайте про логіку та причинно-наслідкові зв'язки.

9. Не бійтеся додавати фарб. Проявіть всю свою фантазію та креативність. Творчий підхід – це те, що робить сюжет цікавим.

10. Пам'ятайте, що не варто красти чужі сюжети! Так, Ви можете запозичувати ідеї та концепції, але не варто займатися копіюванням.

11. Не забувайте, що сюжет – це лише напрямок, тому не завжди варто повністю на нього покладатися. Завжди є місце для імпровізації, особливо на стадії підготовки, коли зйомки ще не почалися.

12. І головне, пам'ятайте, що від процесу створення сюжету та результату Ви також повинні отримати задоволення!

Як придумати крутий сюжет для відео?

Головний секрет хорошого відео – глядачеві щосекунди повинно бути цікаво, що відбувається на екрані. Для цього дуже важливий хороший сюжет. Він повинен зацікавити глядача з перших хвилин. Для цього потрібно, в першу чергу, визначитися з ідеєю, метою та аудиторією. Після чого сміливо переходите до створення самого сюжету. Почніть зі вступу. Потрібно обов'язково придумати інтригуюче вступ і підведення до майбутнього ролика. Основна частина буде залежати від формату відео. Але в будь-якому випадку добре буде зробити розкадрування – прописати порядок ключових сцен на часовій шкалі. Обов'язково продумайте ключові моменти, які хочете промальовувати в розкадруванні та визначтесь, наскільки воно буде докладним. Можете навіть накидати основні ідеї для відеоролика та простенькі начерки майбутніх сцен. У заключній частині підведіть короткий підсумок, можете описати користь від Вашого відео, задати питання глядачам, або зробити анонс наступного ролика. Не забувайте, що сценарій може мати відмінності залежно від мети та типу відео. Для зйомки Youtube-ролика обов'язково потрібно вивчити тренди та цільову аудиторію – це допоможе залучити якомога більше глядачів. Сюжет рекламного ролика – приклад, коли герой повинен уособлювати цільову аудиторію. Сюжет для соціального ролика повинен обов'язково мати посил і конкретну соціально значущу мету. Сюжет для смішного відео або вірусного ролика повинен бути несподіваним, щоб викликати в глядача емоції та сміх.

Під час написання сценарію для відео обов'язково не забувайте про хронометражі. При занадто довгому відео, є шанс, що його не додивляться до кінця. Не забувайте, що текст на відео буде сприйматися на слух, тому пишіть в сценарії лише прості слова, які легко читати та слухати. Уникайте складних текстових конструкцій.

Правила оформлення сценарію відеоролика

Перш ніж приступати до написання тексту сценарію відеоролика, варто звернути увагу на головні правила його оформлення. Весь сценарій пишеться шрифтом Courier New розміром 12. Чому саме цей шрифт? Все просто: одна сторінка тексту цим шрифтом відповідає приблизно одній хвилині екранного часу.

Текст вирівнюється по лівій стороні (крім титульної сторінки та діалогів).

Сценарій до відеоролика пишуть тільки в теперішньому часі та тільки від третьої особи. Ніяких «Бачив, стояв, дивився». Тільки: «Вона бачить. Він стоїть. Вони дивляться».

Ім'я персонажа завжди пишуть перед початком діалогу та завжди великими літерами, воно не повинно змінюватися.

Кожна сцена повинна бути під своїм номером. Позначається тип локації та час доби. Не потрібно використовувати зайвих прикметників, описів і порівнянь.

До сценарію також варто додати основну інформацію про зйомку: люди, місце, час, обладнання та реквізит. Докладний сценарій спростить підготовку, операторську роботу, начитку та монтаж.

Правильно оформлений сценарій допоможе порозумітися членам знімальної команди. Ці правила стануть лакмусовим папірцем, за яким можна визначити професіонала.

Додаток 6.2
Зразок оформлення анотації укладеного відеоролика
про освітньо-професійну програму,
спеціальність Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
ОР «Бакалавр», факультет

Анотація до відеоролика
«Учитель історії: мій погляд. «Середня освіта (Історія)»»

У запропонованому відеоролику, підготовленому студентами групи СОІ-11 Жовнірегою Тарасом, Матковською Олею, Непеляк Діаною, Павлишак Христиною, поміщений цікавий матеріал про вибір здобувачами освіти професії вчителя історії, значення та перспективи її для здобувачів вищої освіти на Факультеті історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. У відеоролику відображена пізнавальна і змістовна інформація про виникнення найвідомішого закладу вищої освіти на Івано-Франківщині, перша назва якого була Станіславський учительський інститут, та основні віхи історії одного із структурних підрозділів – історичного факультету (нині – Факультет історії, політології і міжнародних відносин). Наголошується на високому рейтингу Факультету історії, політології і міжнародних серед структурних підрозділів Університету. Інформаційно чутливим виявився фрагмент відеоролика про сучасних героїв новітньої російсько-української війни.

Проведено інтерв'ю у старших колег-студентів спеціальності 014 Середня освіта (Історія) ОР «Бакалавр», зокрема у студента групи СОІ-32 Дячука Богдана, студентки групи СОІ-41 Басистої Лілії, студентки групи СОІ-21 Гайко Надії, студента групи СОІ-41 Штанька Миколи стосовно мотивації обрання спеціальності для навчання на Факультеті історії, політології і міжнародних відносин, викладачів цього Факультету, проведення тут різноманітних для студентів заходів, тощо.

Локаціями для оформлення відеоролика стали: пам'ятник Василю Стефаника у внутрішньому дворіку університету, вестибюль Факультету історії, політології і міжнародних відносин, меморіальний стенд полеглим студентам та випускникам у фойє Факультету, ауд. 23 центрального корпусу ПНУ імені Василя Стефаника.

Тривалість відеоролика – 9 хв. 58 сек. Переглянути відеоролик можна на ютуб-каналі кафедри історії України і методики викладання історії Факультету історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника за покликанням: https://www.youtube.com/watch?v=CiDY_Oygo4M&t=307s

Додаток 6.3

План вивчення досвіду роботи вчителя історії і суспільствознавчих предметів

Педагогічний досвід – сукупність знань, умінь і навичок, здобутих вчителем у процесі навчально-виховної роботи. Важливо зрозуміти, що: а) знання тільки у практиці закладу загальної середньої освіти стають гнучкими і глибокими, керівництвом до дії; б) досвід вимагає розширення і оновлення; в) має осмислюватись і бути творчим; г) має опиратися на науку; д) має спрямовуватись на «вузькі» місця педагогічного процесу, а не бути стихійним; е) потрібно вивчати чужий досвід і порівнювати його зі своїм; є) педагогічний досвід має виражатися в технології навчально-виховного процесу, виявленні закономірних зв'язків між його компонентами; ж) педагогічний досвід вимагає експериментування.

Передовий педагогічний досвід характеризується такими показниками: новизна в діяльності педагога; висока результативність і ефективність; відповідність сучасним досягненням педагогіки і методики; стабільність; можливість творчого застосування досвіду іншими педагогами; оптимальність досвіду в цілісному педагогічному процесі. Вивчення і узагальнення передового педагогічного досвіду є важливою передумовою удосконалення змісту і підвищення ефективності навчально-виховного процесу в закладі позашкільної освіти і в інших закладах освіти.

Базовими критеріями передового педагогічного досвіду є:

- новизна в діяльності: від внесення нових положень у науку до ефективності застосування вже відомого та раціоналізації окремих сторін педагогічної праці;
- висока результативність та ефективність: висока якість знань, суттєві зміни у рівні вихованості, у загальному й спеціальному розвитку учнів;
- відповідність сучасним досягненням педагогіки та методики; стабільність, підтвердження ефективності досвіду за деяких змінюваних умов та досягнення позитивних результатів протягом тривалого часу;
- можливість творчого застосування досвіду іншими педагогами, наявність «родзинки», раціональної ідеї;
- оптимальність досвіду в цілісному педагогічному процесі, економія витрат часу та зусиль вчителя та учнів.

Орієнтовний план вивчення досвіду вчителя історії і суспільствознавчих предметів

1. Анкетні дані вчителя історії і суспільствознавчих предметів (ЗЗСО, стаж роботи, звання, громадська робота).
2. Якими новими технологіями навчання користується вчитель історії і суспільствознавчих предметів.
3. У чому це проявляється (на уроках)?
4. Описати нові форми роботи (нові типи уроків, форми роботи з учнями, дидактичний матеріал тощо).
5. Як запроваджується досвід роботи вчителя історії і суспільствознавчих предметів в практику закладу загальної середньої освіти? Навести приклади.

План вивчення досвіду вчителя історії і суспільствознавчих предметів

прізвище, ім'я, по-батькові

заклад загальної середньої освіти, місто(село) територіальної громади, район, область

стаж роботи, категорія

Суть новітніх технологій вчителя історії і суспільствознавчих предметів

Новітні технології запроваджені на

уроках, виховних заходах, факультативах ін.

Опис нових форм роботи (нові типи уроків, форми роботи з учнями, дидактичний матеріал тощо).

Приклади запровадження досвіду роботи вчителя історії і суспільствознавчих предметів в практику ЗЗСО

Додаток 7

Відгук осіб, які перевіряли проходження практики

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are approximately 20 lines visible. The paper appears to be a standard notebook page or a sheet of stationery.

Висновок керівника практики від закладу вищої освіти про проходження практики

[illegible]

Дата складання заліку „_____” 20 _____ року

Оцінка:

за національною шкалою

(словами)

кількість балів	оцінка
100-90	5
89-80	4
79-70	3
69-60	2
59-50	1
49-40	0

(цифрами і словами)

за шкалою ECTS

Керівник практики від вищого навчального закладу

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Примітки:

Форму призначено для визначення завдань на практику, проведення поточних записів набутих вмінь при виконанні роботи, оцінки результатів практики. Заповнюється студентом особисто, крім розділів відгуку про роботу студента на практиці.